

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ольга Четирбук, Діана Карпин

Львівський державний університет фізичної культури

Актуальність. Рекреаційно-туристичний потенціал території – багатоаспектне поняття, що охоплює сукупність різноманітних ресурсів (природних, етнокультурних та соціально-історичних), що служать чи можуть служити передумовами розвитку певних видів туризму.

В статті представлена загальногеографічна характеристика Чернігівської області та опис найатрактивніших туристично-рекреаційних об'єктів. Зроблено спробу дослідити сучасні теоретичні підходи до вивчення туристичних об'єктів. Висвітлення рекреаційно-туристичних об'єктів Чернігівської області є актуальним і може сприяти розвитку туристичної інфраструктури, розширенню туристичного бізнесу і покращенню рівня обслуговування.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженням рекреаційно-туристичної сфери в Україні та, зокрема, в Чернігівській області займаються чимало науковців. Серед них: О. Любінцева, Є. Панкова, М. Мальська, О. Бейдик, Н. Фоменко та інші.

Мета дослідження – описати та охарактеризувати рекреаційно-туристичні об'єкти області, проаналізувати можливості їх використання у туристичній сфері.

Чернігівський край має досить потужний туристично-рекреаційний потенціал: багаті природні ресурси, історико-культурні пам'ятки, стародавні міста Чернігівщини: Чернігів, Новгород-Сіверський, Ніжин, Батурин та інші.

Чернігівщина розташована на півночі України на лівому березі Дніпра, в басейні Десни, в зоні Чернігівського Полісся. Площа області – 32,9 тис. кв. км (5,3% території України). Чернігівщину пересікають 196 річок, серед яких головними є Дніпро, Десна, Сейм [1].

Чернігівщина – історична скарбниця України. Саме тут збереглася третина усіх вітчизняних пам'яток домонгольського періоду. Серед них такі величні споруди, як Спаський і Борисоглібський собори,

Слецький і Троїцько-Іллінський монастирі, комплекс Антонієвих печер, П'ятницька церква. Взагалі в області функціонує більше тридцяти музеїв та два архітектурно-історичних заповідники у Чернігові та Новгороді-Сіверському.

У музеях області зберігається близько 350 тис. експонатів. До відомих раритетів відносять обласний історичний музей ім. В.В. Тарновського, літературно-меморіальний музей-заповідник М.М. Коцюбинського, обласний художній музей, Сосницький літературно-меморіальний музей П.Довженка, Національний архітектурно історичний заповідник «Чернігів стародавній», Новгород-Сіверський державний історико-культурний музей-заповідник «Слово о полку Ігореві», Батуринський історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця», Національний історико-культурний заповідник «Качанівка» [5].

Чернігівщина є однією з небагатьох областей, де зосереджено значний туристичний та рекреаційний потенціал. Майже кожний десятий заповідний об'єкт України знаходиться у Поліському краї. В області охороняється близько 650 природних заповідних об'єктів, загальною площею понад 220 тисяч гектарів [2].

Поєднання історичної та культурної спадщини з унікальною природною цінністю – характерна риса багатьох заповідних об'єктів Чернігівщини. До визначних пам'яток садово-паркового мистецтва належать Качанівський та Сокиринський парки та Тростянецький дендропарк.

На території Чернігівської області розміщено два національних природних парки – Ічнянський та Мезинський [1].

Древній Чернігівський край відомий великою кількістю унікальних пам'яток архітектури Княжої і Козацької доби.

У Новгород-Сіверському розташований історико-культурний музей-заповідник «Слово о полку Ігореві». Історико-культурний заповідник почав функціонувати з вересня 1990 року на базі краєзнавчого музею. Він перший і єдиний державний музей в нашій країні, який присвячений видатній літературі слов'янського світу. Музей-заповіднику передані всі 12 визначних архітектурних пам'яток міста разом із унікальним, заснованим в XI ст. комплексом колишнього чоловічого Спасо-Преображенського монастиря, Успенським собором, визначною пам'яткою дерев'яного зодчества – Миколаївською церквою, Триумфальною аркою, Торговою лавою військовиків та торговими складами.

До 1000-ліття міста встановлено скульптурні бронзові пам'ятники героям «Слова о полку Ігореві»: Бояну, князю Ігорю та Ярославні.

Перлиною України є Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця». Заповідник є культурно-освітнім та науково-дослідним закладом. «Гетьманська столиця» – це безцінні пам'ятки історії, архітектури, культури, археології і природи: палацово-парковий ансамбль К. Розумовського, Будинок генерального судді В. Кочубея, Музей археології Батурина, Воскресенська церква-усипальниця гетьмана К. Розумовського, парк «Кочубеївський», Миколо-Крупницький монастир, Цитадель Батуринської фортеці, Пам'ятник жертвам Батуринської трагедії 1708 року, Могила П.І.Прокоповича – основоположника вітчизняної науки про бджільництво, винахідника рамкового вулика, інші [3].

Одна з унікальних церков України – церква св. Катерини. Вона вважається «візитівкою» Чернігова. Церкву побудовано 1715 року генеральним обозним козацького війська Яковом Юхимовичем Лизогубом. У приміщенні церкви розташована виставка народно-декоративного українського мистецтва обласного музею ім. В.В. Тарновського [1].

У Чернігові знаходяться два архітектурних ансамблі. Це давні Єлецький і Троїцько-Іллінський монастирі. Виникнення їх традиційно пов'язують з ім'ям батька чернецтва Антонія Печерського. У давньоруські часи обидва монастирі перебували поза міським укріпленням. Тепер їх храми, Єлецько-Успенський монастир і дзвіниці визначають історичну панораму Чернігова.

Архітектурний ансамбль Троїцько-Іллінського монастиря займає найвищу ділянку міського ландшафту – Болдину гору, де за переказами, в 992 року прийняли хрещення жителі міста. Спочатку монастир був печерним, потім у першій половині XII ст. звели Іллінську церкву, в перебудованому вигляді збережену донині. Поряд з нею – вхід до знаменитих Антонієвих печер, до складу 350-метрового комплексу включено храми й інші приміщення, які з'явилися у різні історичні періоди від XII до XIX століття [3].

Антонієві печери – це комплекс підземних споруд, що складається з церков св. Антонія, св. Феодосія Тотемського – найбільша підземна церква у Україні – 16,5 м довжини, і 8,4 м ширини. В печерах є спеціальні камери, де зібрані кістки ченців, померлих багато сторіч тому. Характерною рисою підземного ансамблю, що відрізняє його від інших

аналогічних підземних комплексів, є те, що його приміщення перебувають на чотирьох рівнях, розташованих один над іншим, церкви Миколи Святого, каплиці з мощами, келії Антонія, що вважається головною святинєю монастиря (печерному комплексу майже 1000 років) [4].

Однією з визначних пам'яток Чернігова є 12 чавунних гармат, встановлених на початку XX ст. Побутує легенда, що вони були подаровані місту Петром I, як знак визнання героїзму чернігівських козаків, виявленого у боротьбі зі шведськими завойовниками.

Значний внесок у розвиток вітчизняної науки і культури зробили уродженці Чернігівщини: історик і письменник О. М. Бодянский; винахідник М. І. Кибальчич; скульптор І. П. Мартос; письменники: В. М. Забіла, І. А. Кочерга, П. Г. Тичина, Олекса Десняк; композитори Г. Г. Верьовка, Л. М. Ревуцький. Значну кількість полотен і малюнків створено на Чернігівщині Т. Г. Шевченком. Тут бував український філософ і поет Г. С. Сковорода, жили і працювали письменники Л. І. Глібов, М. М. Коцюбинський, Марко Вовчок, В. І. Самійленко, М. А. Вербицький.

Тут жив конструктор космічних ракет академік С. П. Корольов. В різні періоди перебували академік О. О. Богомолець, російський історик М. С. Державін, М. В. Гоголь, Є. П. Гребінка. Чернігівську землю відвідали О. С. Пушкін, О. С. Грибоедов, Адам Міцкевич, Л. М. Толстой, М. Горький, М. І. Глінка, П. І. Чайковський [3].

Аналізуючи все вищесказане, можемо стверджувати, що Чернігівська область має значний потенціал для розвитку та популяризації туризму не лише на місцевому, але й державному і міжнародному рівнях.

Література:

1. Любінцева О.О. Туристичні ресурси України: навч. посіб / О.О.Любінцева, Є.В.Панкова, В.І. Стадійчук. – К.: Альтерпрес, 2007. – 369 с.
2. Маринич О.М. Українське полісся / О.М.Маринич. – К.: Радянська школа, 1962. – 163 с.
3. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство / Є.В.Панкова. – К.: Альтерпрес, 2003. – 352 с.
4. Довідка про збір інформації в головному управлінні культури, туризму і охорони культурної спадщини від 30.09.2012 №17-21/23 / Чернігівська облдержадміністрація. – Чернігів: [б.в.], 2012. – 1 с.
5. Звіти щодо діяльності суб'єктів туристичної діяльності (І-ТУР, ІТУР(к)) за 2011, 2012 роки. – Чернігів: [б.в.], 2012.– [б.с.].